

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser arbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostes per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y 'l' deure de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

SUMARI

Als pinxos de l'Orfeo, per *La Redacció*.—Esguards, per *Maig*.—Englantines: Cant del oronel, per *Ramón Masferrer*.—Vergonyal, per *Francesc Tresserre*.—Dolorosa, per *Jurmiketo*.—Sinceritat, per *F. Castells*.—Comiat, per *Jaume Arqué y Clapés*.—Les concomitats, per *A. Mercader*.—A Teresa de Jesús, per *Josep Rifà y Delclós*.—Errari Domine..., per *Salvador Salat y J*.—Des de Calais, per *Diaz-Capdevila*.—Llibres rebuts.—Unió Catalanista.—Lo de les Notaries.—Garbellant.—Noves.—Un viatge a Lima, per *Lluís G. Jàbrega y Amat*.

Als pinxos de l'Orfeo

Indubtablement els temps han canviat. Ja han passat a la historia aquells jorns en que quan un catalanista havia traït els Ideals, era enterat, fins per sa propia voluntat, en el panteó del oblit en mitg de la riota general. Avui ja es diferent; que no en va prediquen arreu els capítols de la sucursal del partit conservador a Barcelona, d'aquella entitat que malgrat titular-se «Lliga Regionalista», no sabèm lo que tindrà de Lliga, pero sí que de Regionalista no'n té res, que'ns trobèm en periode constructiu.

Era ahir, que anavem a l'Orfeo, y a més de apendrehí catalanisme, hi respiravem aires purs, de bonhomia, d'aquella bonhomia catalana qu'es dolça y viril a la vegada: dolça pels catalans; viril, enèrgica, pels enemics de Catalunya.

Avui els elements que componen la nostra primera entitat musical, no han sapigut sostreure al cambi operat en els seus directors, que també han sentit, potser a pesar seu, operar-se en ells un cambi, una infecció, diguemho aixís,

de *sangre torera*, y la seva actitud ha esdevingut pinxosca, ridiculament pinxosca.

Quan l'Orfeo Català responia al seu nom, nosaltres erem y ho dièm ab orgull, els primers en demanarli 'l síntesis del seu credo, «Els Segadors»; que te doncs d'extrany, que avui qu'es fondament espanyol y monàrquic, li demanèm la expressió d'aquest sentiment, publicament, fent-li rendir homenatge al amor dels seus amors, la marxa reial?

No en va havèm reconegut que'ls temps cambien. Avui aquell Orfeo tant fill del poble, tant atent a les veus del mateix, se nega pública y solemnement no tant sols a cantar lo qu'es ben seu, sino que fins violentment disfressa son pensament, volent imposar a cops de cadira y garrotades, un criteri que tots sabèm ja no impera an aquella casa y fent passar com un agravi lo que tots sabèm qu'es un elogi.

A la nostra demanda al Turó Park, mala contesta li donareu, renegats del Orfeo, car pogueren practicament convenseus, de que davant dels que a l'ànima tenim fortament arrapats els Ideals res poden les cadires y els bastons, ca-

ient els cops damunt de les espatlles dels agressors, convertits en agredits davant lo ridícol de la seva quixotada.

Ens defensarem y ens plau forsa haverho fet; guàrdinse els seus arrests impetuosos els jovincels, pera guardar com reliquia aquella ignominia que no van tenir el valor de impedir els pengessin a la Senyera, deixantla col·locar a la mateixa alsada que qualsevol bandera de drapaire, y també pera defensar d'imaginaries escomeses an aquell soci del Orfeó que vomita insults desde les planes d'aquella claveguera anomenada *La Veu de Catalunya*, y que no tant sols no té pit pera donar la cara, sino que cobardament fuig del Turó Park al ensumar que podria haverhi algú que li aixequés l'incògnit.

Agressors mai, ens defensarèim sempre y ho dièim ben alt, puig fora sensible que'ls pinxos del Orfeó llogats, o de propietat, aleguessin ignorancia.

Y avans d'acabar tenim de fer pública confessió de que'ls que ab més braó agredien al Turó Park, no eren ni han estat mai catalanistes, y això ho dièim ab orgull, car no són pas desconeguts certs elements que no fa gaire desautorisà solemnement el duc de Solferino.

LA REDACCIÓ.

Esguards

—«En el Orfeó Catalá hay gente de toda clase de ideas. Hay orfeonistas radicales; hay señoritas castellanas. Y entre todos se tiene que establecer una mutua tolerancia. Porque el arte ha de borrar las diferencias».

Aixís ho anaren a dir una comissió de choristes del Orfeó Catalá, a la Redacció d'un diari de la nostra ciutat. Aixís s'ha publicat; aixís ho trasmetèm. No volèm inferirli l'agravi d'una traducció; que ab la traducció la expressió pert sempre; y al dir que «a l'Orfeó hi han orfeonistes radicals», algú podria caure, encara, en el lamentable equivoc de creure que's referien a orfeonistes radicals, en catalanisme.

A l'Orfeó hi va el rei y les infantes espanyoles. A l'Orfeó s'hi toca la marxa reial espanyola. En el chor de l'Orfeó ja hi caben els radicals — els radicals espanyolistes — y les señoritas castellanas. L'Orfeó, ja es com la Lliga; ja hi cab tothom.

Y heus aquí que, ara, es quan a Perpinyá,

un fervent catalanitzant, explicant de la seva vinguda a Barcelona, pel Cinquantenari dels Jocs Florals, diu an els rossellonesos iniciats en l'ideal catalanista:—«...Y els aimants de aquesta Catalunya, hi han alsat un palau pera cantarhi «Els Segadors..»

Y ara, quan anèm a Perpinyá y la catalaníssima veemencia d'en Francesc Tresserre, ens preguntí pel Palau d'«Els Segadors» de Barcelona, tindrèm un moment d'incomprensió. Y quan alsant els ulls, provant d'esclarir la ràpida confusió d'idees, el nostre esguard inconscientment s'aturi en la sobirana silueta del Canigó, alsant en llunyania el seu anyorament, serà ab pregona recansa de quan a l'Orfeó Catalá obert a tots els aimants de Catalunya, no hi cabia tothom, que haurèm de dir:—...Ah! Voleu dir el Palau anomenat de la Música Catalana?...

Y aquestes paraules ens deixaràn amargs el llavis, ab la condolensa d'uns temps brillants que l'Orfeó ha fet tornar pretèrits, en els quals les barres de sang de la senyera se reflectien en sa lira y en els cantaires, y en els quals no hauria suscitat el mes petit dubte l'assegurarse d'aont era el Palau d'«Els Segadors».

—Orfeonista del Orfeó Catalá:—si no assagessiu el «Gloria a Espanya», ni fossiu radical espanyol ni damisela castellana—si tinguessiu dignitat catalanista, aixó us agreujaria mes dolorosament fort que un cop de aquelles cadires del Turó Park.

MAIG.

ENGLANTINES

CANT DEL ORONEL (*)

—Quan la Primavera hermosa
son millor vestit se posa
y'ns somriu un cel brillant,
dic llavors a ma estimada:
oh amor, prenem la volada
vers les platges de Llevant.

(*) Fragment de la bella poesia «La Costa de Llevant» guanyadora de la Flor Natural en els Jocs Florals d'en guany, organitzats per «Lo Rat Penat» a València.

Passo 'l mar, y ab alegrí
 quan ovir la Patria mía
 mes dalit dono al meu vol;
 y, ab el cor ple de gaubansa,
 sento l'himne de esperança
 que ab sos raigs me brilla 'l sol.

L'alta serra veig confosa;
 ja'm saluda remorosa
 l'aigua mansa del torrent;
 ja les flors, tot bressolantse,
 sobre'l marge van badantse,
 y 'm perfumen dolsament.

Ja 'l garbí mon vol enlaira
 ja respir la dolsa flaira
 de la flor dels tarongers;
 ja n'ovir la llonga plana,
 tota gerda y tota ufana
 de verts pámpols y admetllers.

Jo us conec, viles hermoses
 que a les platges escumoses
 vostra faç enmiralleu,
 vostra faç assoleiada,
 vostra faç mai congelada
 per el borrelló de neu.

Allí hi veig la verge hermosa
 que's desclou esplendorosa
 com magnolia del Estiu;
 dins sa llar blanca y pulida
 neix un brot de dolsa vida,
 ont l'Amor hi penja 'l niu.

Oh, qu'ets bella, Patria mía,
 qu'ets gentil, blanca masía,
 que t'enlaira cel amont,
 enrondada de riveres,
 ombrejada de sureres,
 y a tos peus la clara font.

Jo'l meu niu vinc a penjarhi
 jo l'amor vinc a gosarhi,
 car me sento anyoradís;
 lluny de tu jo 'm marciría;
 tot el Mon jo donaría
 per est reconet felís.

Quan retorni l'hivernada,
 ab mos fills la mar airada
 tot d'un vol jo passaré;
 mes si allí la mort me crida,
 ans de darli jo la vida
 primè 'l cor t'enviaré.—

RAMÓN MASIFERN.

Vergonya!

No hi ha res que afronti tan avergonyidora-
 ment, com el sentirse alabar de bona fè una
 virtut que s'ha tingut la deshonra de perdre.

Per això, avui, quan un catalanista Rossello-
 nés, refiat del esperit del Orfeó Catalá d'anys
 enrera, el mostra com un baluart de les reivin-
 dicacions de Catalunya; quan ab freturosa re-
 cansa diu als catalanistes de Perpinyà: — «Nosaltres
 no tenim un *Orfeó Catalá*, encara...» el
 nostre rostre s'arboraria de vergonya, si no'ns
 sentíssim ben francament irresponsables d'a-
 questa caiguda del Orfeó, qu'hem provat
 d'aturar, y qu'es ab totes les nostres forces que
 ho provem encara.

Y voldriem dir als bons rossellonesos que no
 s'en planyin, no, de que «El Parda» — l'himne
 de la seva Renaixensa—hagi de ressonar a ple
 aire; que mes val cantar-lo gloriosament en l'aus-
 teritat radiant d'una plassa o d'un camp, que
 entonar-lo en la sumptuositat d'un palau, ab
 vilipendi.

Pero no voldriem pas que les nostres parau-
 les, els hi donguessin l'abatiment d'un pessimis-
 me, tampoc. Y els oferim l'exemple dels nostres
 «Segadors», que quan en l'Orfeó Catalá s'han
 vist ofegats per la opressió d'esperit que hi
 produien certes visites augustes, han deixat el
 palau asfixiant pera sortir altra volta, resson-
 ants, pels carrers y la montanya.

Heusaquí, doncs, aquestes paraules rossello-
 neses, (*) que porten en la seva ingenuïtat la
 mes formidable reconvenció. Ara, Orfeó Catalá,
 tàpat el rostre.

* * *

La Cansó Catalana ens aparegué per primera
 volta, ab tot el seu esplendor, a Barcelona.

Era al mes de maig del 1908. Recordèu el
Cinquantenari dels Jocs Florals, els sardanis-
 tes y les cobles. Allà baix, s'homenatjava les
 grans figures de la Renaixensa: Balaguer, Ver-
 daguer, Teodor Llorente, Milá y Fontanals. El
 cor d'aquesta terra ardenta, era en tots els
 llavis. Els domassos alegraven tots els balcons.
 Els carrers no eren sino una música. Quan
 vàrem entrar al *Orfeó Catalá*, això ens fou una
 revelació y una sorpresa.

Els poetes de Barcelona son magnífics com
 els marxants de Venècia, mes sumptuosos que
 els argenters de Génova. Se digueren, un día,
 que calia un palau pera allotjarhi *els Segadors*.
Els Segadors, ja ho sabèu, es la Marsellesa
 dels Catalans. El palau desitjat, el bastiren;
 aquest palau ha costat un milló de pessetes.
 Aquest milló els poetes de la petita patria, l'han
 recullit voluntariament, de porta en porta, en

(*) De la «Revue Catalane», orgue de la «Société
 d'Etudes Catalanes» de Perpinyà.

el revés d'una barretina; y es en mitg dels mosaics, dels bronzes y dels marbres, que ressona avui dia la tornada popular: «*Bon cop de fals,—defensors de la terra — Bon cop de fals!...*»

Confessemho, nosaltres encara no tenim un *Orfeo Catalá* a Perpinyá. La nostra Cansó Catalana s'allotja en l'aire. Es en la plassa de la vila, sota les oliveres, al marge de les vinyes, que els nostres bremadors, combreguen en la idea regionalista y canten *lo Pardal*.

Car *lo Pardal* es un crit d'agermanament. Per això s'el sent desde 'ls vergers de Ceret, als boscs de Font Romeu y de Matamala. *Lo Pardal, els Segadors*, son d'abdues vessants dels Pireneus, les veus alternades d'una mateixa tradició...

FRANCESC TRESSERRE.

Dolorosa

Els homes quin espadiment dels seus neguits consegueix una significació llorejable, esdevenen una mena d'idols de la multitud, y en les regions d'una fantasia personal, arbitraria, la seva vida pren forma diversament, en les mil penses admiradores, cercantelshi una bellesa ilimitada d'hàbits, costums, temperament y demés expressions anímiques, ab l'afany d'adaptació a les propies, empenyats en cercar la perfecció completa aont sols n'hi ha una mínima partícula.

Per això, quan el gèni, o l'home genial tansols, ensenya la cruesa d'un defecte, al admirador qu'ha furgat massa endins de la seva obra, el cor d'aquest, qui es humil y sentimental, cau en una greu condolensa d'abatiment y ja es prou fort si sab reaccionarne.

En els noms dels grans homes qu'ens senyala l'història com a dominadors d'una ciència o d'una art: figures apropiades al nostre riurer, contemporànies també. Qui no ha sofert grans decepcions en el seu estudi, al sortirse en algunes de la especialitat qu'els ha donat la fama? Qui no ha sofert la crudel tortura de veure, que, qui era un gran filosof o un excels poeta, per exemple, era a l'hora un alcoholic o un malvat? Podia pensarse l'investigador ingenu, que 'ls cervells claríssims pera produir coses immortals, han de tenir mancament de virtuts, despreci a la vida, actituds d'insolent menyspreu, indelicadeses y tants altres defectes que no cal esser res mes qu'un home vulgar pera tenirne una o totes?

El nostre caient de bonhomia y el nostre esperit generós ens mana concedir l'oblit d'aquestes miseries dels homes excepcionals, pera que'ls simplistes no tinguin un nou argument pera la descoratjosa reventada.

Heusaquí, germans, perque no mereixen comentari, les paraules importunes y grolleres d'un home qui ha escrit coses notables en catalá. En Francesc Mateu, no devia tractar despectivament a un home catalanista que's diu Frederic Castells, qui es amic adorable, però en la greu ofensa de dignitat, volguemhi veure tansols una boira de passió, que fins la justícia, defectuosa y tot, li concedeix la virtut d'un gros atenuant.

FURMIKETO.

Sinceritat

Si quan se planteja y's discuteix una qüestió qualsevulga, totes les parts que hi intervenen, obressin ab tota sinceritat, les lluites y les discusions serfen sempre nobles, no arribant mai a les baixes passions que avui están tant en us.

Aquesta qüestió que avui se ventila del «*Orfeo Catalá*» no demostra res més, qu'una manca de sinceritat en els elements que per lo que representen més deurien obrarhi.

Si la Junta Directiva del «*Orfeo Catalá*» hagués tingut la sinceritat de dir clarament que reneguen del seu passat, y haguessin pogut formar un nou reglament qu'estés en relació ab els seus actes, allavors els elements catalanistes, tot deplorant aquest cambi, no hauríem tingut dret a protestar dels fets, perque de temps no hi hauríem format part.

Si aquets individus del *Orfeo* que han anat a les redaccions dels periòdics a fer remarcar que jo no vaig volguer pendre part en els concerts d'aquí, en *honor* de personatges reials, pero que vaig assistir a l'excursió a Madrid, haguessin obrat ab sinceritat, haurien dit que dels concerts de Madrid, no se'n doná cap en *honor* de ningú, sino que foren concerts públics en els quals tothom tenia dret d'entrarhi, y s'haurien recordat que poc temps abans d'aquesta excursió, jo en companyia d'un altre chorista, varem preguntar a un mestre del *Orfeo*, si's faria algún acte cortisá, tenint jo la sinceritat de dir qu'en tal cas no hi assistiria, y se'ns contestá rodona-ment que no, que la nostra tasca era ferhi conèixer l'art Catalá y la nostra estada hi seria sem-

blant a la de la Sinfònica de Madrid quan vé a casa nostra.

Si haguessin parlat sincerament no haurien dit doncs qu'allí vaig cantar en presència de les mateixes persones que aquí m'hi he negat, perquè deuen sapiguer la diferencia d'un concert públic de l'Orfeo, encara que hi assisteixin totes les monarquies, si's vol, a la d'un concert en *honor* d'una que degut a les ofenses y agravis que 'n tenim rebudes, la nostra dignitat de catalans ens impideix, entenguís bé, honorarles.

Si doncs per oposades que fossin les maneres de pensar, haguessin tingut la sinceritat de volguer recordar tot això y obrar sens volguer servir d'escambell a elements que 'ls hi es impossible obrarhi, no haurien arribat a quedar tant malament davant de l'opinió que coneix y estima un xic les coses.

Jo sols voldria que si algú d'aquests elements llegeix aquestes ratlles, tingui la sinceritat de jutjar com li dicti el cor y haurà de reconeixer que 'ls meus actes—fills dels meus sentiments y consensut que són els que formaren l'Orfeo—són fets ab tota sinceritat, ben diferent dels llurs, que per mala fè els uns, y inconscientment els més, tant barroerament han postergat els ideals que'l fundaren.

F. CASTELLS.

Comiat

D'aquella colla de joves que anys enrera formaven la patriòtica Agrupació dels Montanyencs, pocs ne queden ja dintre 'l Catalanisme de la Unió Catalanista. Els mes han marxat cap a la Esquerra, alguns pocs a la Dreta y 'ls restants s'han retirat per complert de la vida política activa, no sé si desenganyats per les desviacions que'l Catalanisme ha sofert o perque passats els anys d'aquella fogosa joventut s'han adonat de que mes que pagar tribut a l'ideal, l'havien pagat a la moda que dominava en aquell temps, de dirse catalanista.

Lo cert es que'l meu esperit sempre optimista, anava de temps lluitant contra l'energadora nota pessimista que arreu observava. Un defalliment, una lassitut, un «tant se me'n dona esglaiador». Jo seguia essent optimista a despit de les burles, de les rialles iròniques dels que pocs anys enrera, eren mos companys, y fins trovant de tant en tant qualche amic que'm demostrava sa admiració per la tossuderia en volguer continuar

essent catalanista y precisament de la Unió Catalanista.

Han passat uns quants anys. Mentres he anat presenciant ab fonda tristesa com tots aquells companys de Patria s'anaven escampant per un costat y per l'altre, m'aferrava cada vegada mes ab el meu optimisme. Y doncs, me deia entre mi, no haviem dit y predicat cent vegades que encare que tots els catalans fossin infidels a Catalunya, nosaltres els qu'anavem predicant la bona nova, restariem incommovibles defensant nostra bandera? Y el grupo dels irreductibles s'anava fent mes petit y les burles y admiracions pel meu optimisme anaven creixent, creixent. Y 'l sentiment del orgull, de la dignitat me feia mirar impassibles, la soletat en que anavem quedant.

Pero 'l cor m'ho deia. Jo tenia un pressentiment de que malgrat el pessimisme, malgrat la indiferencia, malgrat la fredor que tothom o casi tothom sentia per aquell ideal que pocs anys enrera semblava que tot ho havia d'arborar, tornaria a renaixer, ab tanta empena, ab tant vigor, ab tant d'entussiasme com avans. Y mireu, aquell pressentiment s'es torna realitat, hermosa realitat. Quan no fa encara tres mesos, vaig assistir als Jocs Florals d'enguany y vegí unes cares joves, fresques, mes d'adolescent que de joves, qu'entonaven ab fervorós entussiasme el nostre Himne Nacional, una esgarrifansa de alegría recorregué tot mon esser, y sens adornarmen mos ulls s'humitejaven. Tantmateix mon cor no m'havia enganyat. Aquells qu'esperava ja havien arribat. Y com un infant, sense pensar si esqueien als meus anys anar entremitg de aquells jovenets, ab ells vaig anar cantant fins a quedar completament afònic, aquells «Segadors» que no mes casi be podia cantar entre mos fill'ets.

Després he sapigut que tota aqueixa colla de jovenets formaven el grop «La Devantera», que no tenien, ni junta, ni president; que en ses reunions anava barrejada la mes sana alegría ab el mes pur entussiasme. Y mireu, fruit de tot lo que dic es l'entussiasme del mitin del Corpus, les fogueres de Sant Joan a Sant Pere Martre, l'èxit patriòtic del Aplec de la Sardana, la comoditat de llegir pèls carrers y places de nostra Ciutat aquell famós «Volèm» que tants de trastorns ha de donar encara als d'enllà del Ebre...

Companys de «la Devantera»: els etzars de la vida m'arrenquen a acaballes de ma joventut de ma estimada Barcelona pera portarme lluny de ella, encara que també dintre Catalunya. Pero l'alegria de haver retrovat aquella joventut en-

tussiasta que substitueix dignament als «Montanyencs» me donarà braó pera esser sempre jove, sempre entussiasta, pera continuar en aquella llunyana Comarca la creuada en prò del ideal lliberador de la Nació Catalana.

JAUME ARQUÉ Y CLAPÉS.

Les concommunitats

I

El Romanticisme federal

El nomenat problema Catalá no es cosa que hagi vingut a sorprendre la política general de l'Estat espanyol, car ab més o menys vitalitat se promogué a mitjans del passat segle, posant-la sobre 'l tapet el partit republicà federal.

Ja a llurs èpoques no més tingué adeptes, y'ls comptá ab gran número, dins de Catalunya, 'l sistema federatiu, y presos els nostres pares d'un patriotisme (que porta les seves raons) vers l'Estat espanyol, cregueren de bona fè que la unitat de la península podia aguantarse imposant una reforma qu'era ventatjosa pera tothom.

Regats els nostres camps de sang, presentarem an el Poder de la Nació capdills que lograren imposar s'autoritat, pero ben aviat vegeren que tota tentativa era més que impossible, car passat de Catalunya ningú estava disposat a acceptar lo qu'encara 's creu una equivocació.

Al estallar les guerres colonials llur concepte perdé partidaris y minvaren més y més quan en Pi y Margall demaná an el Parlament l'autonomia per Cuba y an en Cánovas la vida d'en Rizal. Llavors els catalans passarem del concepte de federació, an el Pacte, creient que ja que tot el rest de la península no tenia opinió determinada y qu'era un poble que li mancava voluntat enfront de problemes que l'afectaven de tanta manera, aduc el de la vida propia, continuariem formantne part de la llur, mitjansant clàusules estipulades convenientment.

Aquesta opinió exposada ab tota la franquesa per nosaltres, aixecá no poques protestes, a la que li donaren el calificatiu que no creiem oportú esmentar en est lloc, lo que donava a compendre que l'Estat espanyol o per lo menys una inmensa majoria no volia o no comprenia semblant cosa. Pero qu'es cas, les circumstancies ens traslladaren a un altre fet més lamentable.

Els instituts armats se sublevaren obertament

contra Catalunya, imposaren una llei y'ls Poders del Estat assentiren ab ella o tingueren de sotmetres enfront de lo que representava la forsa. Se digué que la llei no era solzament contra Catalunya, sino que la llei era per tot l'Estat espanyol, cosa que'ls fets han desmentit de la manera més categòrica, pero malgrat això ningú digué paraula y tothom quedá com si no passés res. Jo no vull discutir el dret que tinguin determinats homes ni les atribucions que'ls incombeixen dins de sa professió; lo que sí diré qu'era un acte punible a tot aspecte jurídic y que hi hagué una doble arbitrarietat, car no solzament no's va penar dins de la justícia militar una insubordinació, ans bé s'arrebataren atribucions del Poder Civil imposant una llei que atenta a la ciutadania. D'est agravi qu'hem sofert, d'aquesta nova Ciutadela, el rest de l'Estat espanyol no diu que *tots som espanyols*.

Això 'ns posa de manifest que'l partit federal va sofrir una greu equivocació, o per millor, que la sofriren tots els que hi militaven. La constitució federativa de la península hispànica es un impossible, y ho es no solzament analisant el geni, el temperament, els problemes que afecten a quiscunes de les nacions que la componen, ni la orografia ni hidrografia ni topografia, car a quiscuna ciencia que passariem ne trobaríem que la tindriem de federar de diferent manera; ho es perque en general, Espanya, salvant excepcions, es un poble que no té voluntat. Avui fora obrir una guerra, un problema que la conduiria a la mort, lligarse ab Portugal, y podèm dir que malgrat formi part de la península de la manera més integrant, l'Estat espanyol no té ni pot tindre influencia sobre d'ell, puig aquell ja viu de diferent manera.

Els fets ens han dit de la manera més clara que tot quan els federals han proposat no ha sigut admés y qu'ells no més han somniat ab voler reconstituir un poble que ha caigut a la degeneració més greu que les Histories modernes registren y que això fou provinent, no d'una falta de bondat, no d'una falta de criteri, sino d'un excés de bondat, de la creencia que'ls degenerats poden algún día esser homes perfects. El federalisme ha vingut a canviar la nota y'ls homes tenen de conformarse; ha perdut el romanticisme y avui ja som dins d'una època de franc positivisme.

A. MERCADER.

A TERESA DE JESUS (*)

Dona d'intel·ligència peregrina
y de cor reboçant d'unció cristiana,
més divina va ser quan més humana,
més humana quan més va ser divina.

Fins l'impietat davant sa fè s'inclina
y adora la grandesa sobirana
de l'excelsa doctora castellana,
de la dona qu'es santa y heroïna.

Teresa! Be't darà la humana historia
la gloria qu'ab ta ciència conquereixes,
més ab el món acabarà eixa gloria.

Que per ser terrenal no es sempiterna
Teresa d'Ahumada; al fi morires!
Teresa de Jesús; seràs eterna!!

JOSEP RIFÀ Y DELCLÓS.

Errari Domine...

Ningú 's recorda de Santa Bàrbara
fins que trona.

Quantes voltes nostres erros ens fan exclamar: Si ara fos a fer!... Ja no hi soc a temps! Si'ls penedits poguessin tornar a Roma! Si tornessim a viure dos voltes!... etc., etc., a propòsit de qualche cosa feta fora de lloc, saó o manya.

Y aquestes exclamacions de penediment no tant sols s'exhalen com a clams particulars, sí que també com a components de la col·lectivitat.

Y es que la sapiència, filla de la experiència, ens manca unes voltes, y altres ens manca l'entrenament ab bon us de nostra voluntat.

Els francesos, en un gest d'èpica grandesa, feren esborrar del diccionari llur el mot *impossible*; nosaltres, tant y massa aficionats a escarnirlos, deuríem copiarne aquesta gemalada y no volguer pronunciar mai la convencional y acomodaticia dita de «no puc».

«No puc», deia jo ab to servil al tractar de abandonar la perniciosa, onerosa y servil usansa del fumar y com una autosugestió, *no podia*, tot y tenint consciència dels mals que'm procurava.

Vareig assajar d'entrenar ma voluntat al servei de mon enteniment y ferla mestressa de mes

facultats y sentits, y subjugadora de mon corps, y no sols he assolit corretgirme d'aquella mala costum, sí que he pogut una colla més d'*impossibles* dels que fan tossa, com matinejar, cavar, dallar, rebre les inclemències de fret y calor, etc., etc., a que ma viciada y descuidada educació havia esdevingut en llur galvana.

Nostra dualitat,—aquest *jo* y aquest *altre* jo qu'en nos palpen,—cal que visquen ab perfecta y disciplinada dependència.

Si aixís se fa, l'enteniment s'enriqueix de salutífers coneixements, y enmena nostra vida en l'ambient de puresa y naturalitat que li són propies, garantint longevitat sanitària al corps y alegre y serena pau a l'esperit.

Ditxós qui sab enmenar llur vida y activitats d'acort ab la Natura y fuig de la ciutat bíblica empestada, expolsantse, al eixirne, el calsat. Ell no farà com un agonitzant que prop de mi se despedeix suara ab greu recansa de la vida en plena joventut.

Aquest comprén tart que si la vida de la gran urb fos disseminada, en lloc d'aparentar una imponent y aparatosa grandesa, seria intrínsecament més civilisada, més forta, més lliure, més sanitària, en fi, més avensada.

Ell comprén tart que si ell n'hagués fugit com altre Lot, y millor, que si no hi hagués tornat, al remolí de les activitats d'aquesta funesta concentració de verms humans, d'aquesta Pentàpolis, aquella tosseta que l'havia avisat y que ja n'havia hagut entrega, ara no l'hauria vingut a reclamar com a presa o com a naufrag de la vida.

Tots volèm anar a fora a l'istiu a refer nos la salut, y mentres els uns agonitzen a fora, altres frueixen la vida plaenta a la ciutat.

Y es que a fora, es aquí d'allà, y allà d'aquí, y no pel sol fet de canviar de lloc, ja adqui rim el dret a gosar de bona salut.

Aquesta preuada joia s'obté per heretatge de nostres progenitors; se guarda, ab cura de servir bona y naturalesca conducta en nostres actes, se millora per l'exercici y us de nostres facultats, y's trasmet sabent escullir les circumstàncies d'infantar nostres descendents.

Treballar de sis a sis en quadres que'l sol no hi toca, llevarse quan el porc canta y anarsen al llit quan el carro ha fet més d'un ters de sa carrera; exercir una professió sedentaria y una distracció igual, menjar massa o dolent, beure alcohòlics, dormir en toves jasses, no esser parc en els goigs sexuals, descuidar l'exercici de facultats y desinvolcre nostres activitats entremitg d'aquesta contaminació intensíssima de

(*) Premiada ab la Viola en els Jocs Florals de Sabadell. Agost 1912.

persones y coses, de detritus y malalties, en aquesta campana o escapatate que guarda un centenar de metres de gruix de polsina toxinoso flotanta en l'aire irrespirable; es clorosis, inanició, dolor reumàtic, gastritis, icterícia, mollicia, venèreo, robugriment, atrofia, tuberculosi, arterioesclorosi, es en fi, la mort primerenca.

El clam, *si ara fos a fer*, dit en l'agonia engrapant els llensols pera pujarlos indefinidament cap al rostre de cera que no s'ha volgut veure colrat pel sol contra qui totes defenses semblaven poques, esdevé inútil y es clam de desesperació y exemple. Aprofitemlo.

SALVADOR SALAT Y F.

Des de Calais

Una colla de la «Lliga Nacionalista Catalana» en excursió a Calais, se plauen en enviarvos des d'aquí un entussiasta «Visca Catalunya!»

Y perquè aquesta visita a Calais y perquè aquest visca?

M'explicaré. En primer lloc, els de la Lliga *tenim*, com diuen aquí, a llensar aquest crit per tot allà aont anem, com ho havem fet quan havem anat a Chauvry al peu d'un *pi de tres branques* en representació del nostre Pi històric, y quan estiguerem al concurs d'aviació de Reims ara fa dos anys.

Mes el gran port y bella vila de Calais tenia pera nosaltres un altre interès tot particular. Sabem tots la historia accidentada d'aquesta vila tant a la vora de les costes angleses, car no hi ha més que atravesar el canal de la Manxa en el qual els vapors no estan més d'una hora, y que des d'aquest port y platges se veuen relluir els fars anglesos de la costa.

Sabem doncs que Eduard III d'Anglaterra sitià la vila y la rendí per la fam el 3 de Septembre de 1346. La ocupà fins a 1558, o sia durant 211 anys, descomptant la durada del siti; data a la qual y després d'una sola campanya de vuit dies, Francesc de Lorraine, després duc de Guisa, la rendí al rei de Fransa, sens donar temps d'intervenir als 400 arquebussaires espanyols que des de Saint-Omer (a uns 50 km. de Calais) se dirigiren vers Calais pera prestar ajuda als anglesos.

Doncs bé, avui havem pogut constatar pel testimoni dels calesiens instruits y per consultacions a la biblioteca pública d'aquí, que l'esperit

francés se conservà intacte en els calesiens durant els dits 211 anys, y desde allavors fins avui en dia, per res del món voldrien perteneixer al país d'aquell rei qui refusà la mateixa rendició de la plassa sitiada sense 'l sacrifici cruel y infamant de sis dels habitants més notables que debien presentarse al sacrifici nusos y ab una corda al coll.

Y tal es aquest esperit viu encara en aquets poble, qu'en la vila erigí als sis burgesos que voluntariament se presentaren a un tal sacrifici, el magnific monumet que s'aixeca al centre de la vila representant el venerable Eustache de Saint Pierre, primer que s'oferi al sacrifici; son parent Jean de Aire, qui'l seguí; els dos germans Wissast, cosins dels primers, y'ls dos altres quins noms s'ignoren. Sense aquests hèroes, Eduard III havia menassat de deixar morir de fam tots els habitants de Calais.

Doncs, malgrat que pels plors de la reina de Anglaterra, Eduard III no osà sacrificar aqueixes precioses vides; els calesiens, després de quatre sigles, no ho han oblidat pas!

Dos sigles s'han passat de la rendició de Barcelona; y be, no es pas una raó que pels catalans, com els calesiens, hagin perdut llurs sentiments d'amor a Catalunya y de que hagi oblidat els hèroes que pagaren ab llurs vides la defensa del país.

S'invoca la barreja de rasses: a Calais també en dos sigles y ab el veinatge la rassa anglesa s'havia barrejat ab la francesa; pero hi havia el principi de la *dignitat*, y'ls anglesos de Calais restaren calesiens, o sia francesos, quan Calais fou retornat a sa llibertat.

Per aqueix mateix principi, els castellans criats a Catalunya tenen raó d'esser també uns bons catalans, aimants de la llibertat del país al qual s'han criat.

Un'altra particularitat d'assimilació ab Catalunya y ab Barcelona, sobre tot havem remarcat en aquest país.

Un públic enterament treballador, tot com el públic barceloní, es perfectament democràtic, malgrat que un gran nombre, entre 350 fabricants de puntes, són burgesos riquíssims.

Mencionaré en passant, que la barriada marítima recorda ab una exactitut *frapante* nostra típica Barceloneta, com aquesta magnífica platja ens recorda molt nostra bella platja de can Tunis. Doncs, diguem com els calesiens: Visca Catalunya, malgrat els dos sigles transcorreuts, y honor als hèroes catalans.

DIAZ-CAPDEVILA.

Calais 30 Juliol de 1912

Llibres rebuts

Camí del Vici — Drama en tres actes y en vers, original de J. Abril y Virgili.

Esclat! — Esbós dramàtic en un acte, de Josep Gost y Fornells.

Terapèutica Moderna — Passatemps còmic en un acte y en prosa, de J. Soler y Parcerisa.

Son els volúms números 58, 59 y 60 de la Biblioteca «L'Escón».

* * *

Electra — Tragedia de Sòfocles traduïda al Català, en vers, per en Josep Franquesa y Gomis.

El Tresor — Comedia en tres actes, per en Josep Morató.

Vint anys després — Comedia en un acte, d'en Salvador Bonavía.

La crítica d'aquestes dues últimes produccions teatrals ja fou publicada, ab ocasió de la llur estrena, en els números 71 y 80 de RENAI-XEMENT.

UNIO CATALANISTA

Secció Oficial

L'ASSAMBLEA DE TARRAGONA

Adhessió del Institut d'Estudis Catalans de Buenos Aires:

El Consell Directiu d'aquesta entitat, que vol ben plena y ben intransigent l'ànima de Catalunya, veu ab joia la celebració de l'Assamblea convocada a Tarragona en el mes d'octubre y volguent que la nostra veu sigui present en aquell cenacle de fè nacionalista, deleguem la nostra representació al honorable diputat per Barcelona y eximi membre de l'Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, En Pere Corominas, a qui envièm nostre missatge d'adhessió.

Buenos Aires 23 Abril 1912. — Martí Dedeu, J. Vilá y Estruch, J. Lleonart y Nar.

AVIS

Comissió organitzadora

de l'Assamblea de Tarragona

Essent un acort d'aquesta Comissió, que siguin per dret propi (entre altres) Delegats a l'Assamblea de Tarragona, tots els qui a les

Eleccions Municipals, hagudes desde l'any 1903 a la data hagin obtingut sufragis per haverse presentat com candidats catalanistes, nacionalistes o regionalistes, y no essent possible an aquesta Comissió poguer saber les persones que tenen l'esmentat dret perque no hi han estadístiques, ni documents de cap mena que ho expressin.

SE PREGA a totes les persones que's trobin en les circumstancies dites y vulguin fer us del dret que queda expressat, o sigui esser Delegats a l'Assamblea Nacionalista que se celebrarà a Tarragona els dies 5 y 6 d'octubre vinent, que's dirigeixin abans del 15 d'agost an aquesta Comissió Organitzadora (hostatge de l'Unió Catalanista, Comte de l'Assalt, 4, pral.) expressant la seva voluntat d'esser nomenats Delegats fent constar la data de les Eleccions, el Municipi, si triomfaren o no y totes les altres circumstancies que entenguin poden a l'ensempe que justificar la llur petició, ilustrar en lo necessari an aquesta Comissió Organitzadora.

La Comissió Organitzadora de l'Assamblea de Tarragona demana a tots els catalanistes, nacionalistes o regionalistes que llegeixin el present avís que hi donguin la major publicitat que puguin pera que així arribi a coneixement dels interessats, aquesta «Nota» de la Comissió de l'Assamblea de Tarragona.

Lo de les Notaríes

El govern d'en Canalejas acaba de dictar en la *Gaceta*, el decret reglamentant la celebració d'oposicions a notaríes, a Madrid.

Pels que d'aquella gent poc n'esperem, no'ns ha extranyat aquest manament a la paraula d'en Canalejas, servintnos aquest exemple per augmentar una vegada més el nostre radicalisme y l'esperansa per l'avenir de Catalunya en la forsa de nosaltres mateixos solament.

Dintre breu temps, si no'ns imposèm, les vacants a notaríes serán repartides entre 'ls enemics de la nostra causa, y la voluntat de Catalunya, tan clarament manifestada en la campanya contra 'l R. D. d'en Barroso, novament befada.

Cal doncs que 'ls hi fem entendre que no estèm disposats a sofrir més insults, emprenent una campanya de catalanització arreu de Catalunya, en la qual creiem no hi faltarán bons amics que'ns secundarán en la nostra obra.

GARBELLANT

Diu *El Pirineu Català* de Ripoll:

«La tarda del passat dilluns, el públic de Ripoll esperava a la Sereníssima Infanta d'Espanya D.ª Isabel, qui per segona vegada venia a visitar el sagrat lloc de Ripoll aont tenen sa honorífica sepultura sos dignes ascendents de la nissaga catalana».

No, senyors d'*El Pirineu*,—no. La nissaga ascendent de D.ª Isabel—que diuen vostès—es la del *anyorat* Felip V—rei y lladre quinze voltes, com escrigué en Francesc Matheu, en els seus bons temps.

Els valencians—a Valencia—han sacrificat en una semana 46 *bous* braus.

Després d'aquest *recort* de barbarie nacional se troven molt justificats els *Viva España* dels Jocs Florals del «Rat Penat».

El governador ha disposat que'ls empleiats a les seves ordres, aprenguin de parlar y a entendre el català.

Algú s'ho ha pres en serio. S'ha arribat a agrair com una mercè lo que no es més que un acte de justícia.

Perque nosaltres: *Volèm que catalans siguin els que a Catalunya desempenyin càrrecs públics*.

Sembla que'l «Club Montanyenc» també va per mals camins.

Això no tindria res d'estrany, tractantse de una entitat que fá excursions, pero lo que si te d'estrany, es que 's perdi precisament quan aquesta vegada no s'ha mogut de casa.

El temps ho dirá.

De moment no sabem que hi hagi el projecte de viatge de cap infanta.

Pera fer pràctiques en l'aprenentatge del català, els individus del cos de policia comensaran per traduir la secció de successos dels dos diaris catalans:

Aixís llegirán a «La Veu» y a «El Poble»:

«Al pati d'un establiment del carrer de Rocafort, el noi Joan Gomara, de 51 anys, que s'ensejava a muntar una bicicleta, etc., etc...»

La Lliga del Bon Mot, acaba de publicar uns retols pera ser fixats en públic, en els que impensadament potser, s'hi retrata fidelment el caràcter de dos pobles.

Diuen els catalans:

«Parlèu bé si vos plau».

Y els altres:

«No se permite blasfemar»

D'això s'en diu saber distingir.

Se diu que ja se sab el veritable motiu de la catalanisació del «Cuerpo de Policía».

Es pera evitar que l'Orfeó Català 's quedi sense choristes.

En el «Turó Park», després del concert que hi donà l'Orfeó Català, una part del públic, que havia pagat la corresponent entrada, demanà la *Marcha Real*.

Succeí després, lo que ja sab tothom.

Passat lo que ja sab tothom, en els rotllos que quedaren discutint, un chorista confessà que s'havien indignat perque la Marxa reial havia sigut demanada en... broma, vaja.

Ja'ns ho semblava, ja, que s'havien agraviat perque 'ls hi demanaven *en broma*.

Han aparegut—plantats ab profussió per les parets de les vies ciutadanes—uns cartells anunciant una lluita *sportiva* entre dones.

L'indecenta factura dels mateixos no ha merescut l'excomunió dels homes de cap Comité moralisador.

Si be es veritat que'l cartell en qüestió no ha estat editat per el «Sindicat d'Autors dramàtics catalans».

A Sevilla, a la vigília d'una cursa de braus, solsament en una caixa de préstams varen *empenyarse* 800 rellotges.

Aquests sevillans, sempre darrera'ls combles: sentiren dir: *hasta la última peseta* y ells han contestat: *hasta el último reloj*.

Els del Orfeó se portaren *braument* en la jornada del passat concert nocturn.

Tant que, ens atrevim a demanar que una de les creus que l'altre dia pera ells reclamavem, sigui la del *mèrit militar*.

Parlant de lo del «Turó Park» deia *La Veu* el primer dia que ni se n'adonaren per la poca importancia que tingué y al cap de dos dies mes demostra que de resultes d'aquets *sucesos*, fins hi ha qui te en projecte un homenatge de desagravi a l'«Orfeó».

Diuen si l'organisa el *Centro Madrileño*.

NOVES

No es sols ja a fora de Catalunya que la nostra bandera es escarnida y maltractada.

A Figueras, ab motiu de la conferencia que doná l'Ignasi Iglesias en el Casino Menestral, el president de dita entitat feu retirar una bandera Catalana que a modo de dosser hi havia colocat en el fons de l'escenari, un altre individu de la Junta.

Aquet senyor President, pera excusarse, digué que varis socis de l'entitat l'havien amenassat dientli que xiularien si's donava la conferencia haventhi la Bandera Catalana.

Cal, que de ser això cert, per dignitat, aquets elements siguin expulsats de l'entitat y els seus noms se fassin públics, perque no's puguin confondre ab els bons catalans d'aquella hermosa plana empordanesa.

* * *

En la nostra Redacció, están a disposició del public, les fulles aont poden firmar tots quants vulguin associarse en aquest homenatge popular al eminent dramaturg Ignasi Iglesias.

La tasca que está portant a terme en les seves conferencies en pro del nostre teatre, arreu de Catalunya, be mereix l'admiració de tots els catalans, per lo que la comissió d'aquest homenatge solicita la firma de tots els que simpatisin en aquesta obra, pera ferli present l'admiració dels seus compatriotes.

Se recullen firmes fins el 15 del corrent mes.

* * *

Nostre estimat amic, el distingit valencianista en Miquel Durán y Tortajada, ha donat darrerament en el «Círculo de Bellas Artes» de Valencia, una conferencia sobre 'l tema «La nostra llengua y la nostra literatura».

Després de fer un elogi de sa llengua, fuetejá molt acertadament els avui espanyolistes Jocs Florals del «Rat Penat» y acabá ab brillants parrafades cantant un himne d'amor a la Patria Valenciana.

Llegí després algunes poesíes, essent fortament aplaudit y felicitat pel distingit públic que l'escoltá.

* * *

Ab tot y l'extraordinari tiratge que ferem del

nostre número anterior, ens complau notificar al nostres amics que queda casi totalment agotat y que foren nombrosíssimes les felicitacions que reberem per la nostra enérgica actitud.

* * *

Com estava anunciat, el diumenge prop passat sortí cap a La Pobla de Claramunt la colonia escolar «Mossen Cinto».

Desitjèm als simpatics nois que la seva estada en aquell poble, els sigui forsa agradosa y els serveixi per aumentar la forsa en aquells petits cossos, perque el dia de demá siguin útils pera defensar la Patria.

“RENAIXEMENT”

prepara números extraordinaris dedicats a la commemoració de l'heroica data del

11 de Setembre de 1714

y de la celebració de la

**ASSAMBLEA NACIONALISTA
DE TARRAGONA**

per lo que demana a sos volguts col·laboradors la seva valiosa cooperació.

El diumenge proper a la nit tindrà lloc en el local del Orfeó «Nova Catalonia» (Ateneu Obrer del Districte Segón), una audició de Sardanes a càrrec de la cobla «Barcino» alternant ab ballets populars.

Hi queden convidats tots els catalanistes.

* * *

Está de retorn de Halleran, el distingit mestre de l'Escola Choral de Terrassa en Joan Llongueras, aont hi ha completat sos estudis de Gimnasia Rítmica.

Sia benvingut y que la tasca que's proposa realisar en el vastíssim camp de l'instrucció y de l'art, sigui de resultats forsa profitosos.

UN VIATGE A LIMA

(Continuació)

El port es de molt trafec y veiem onejar, pels edificis, altiua la bandera qu'un dia enarboraren els grans patricis Maceo y Máxim Gomez.

Dia 2.—Els cubans que desembarquen sols esperen arribar a casa.

Jo he pogut observar que son molt patriotes, y sobretot, tenen gran interès en senyalarnos els avensos que ha sofert la Illa, y 'l bon estat en que's troba desde que tenen l'*Autonomia*.

Son molts els requisits que's demanen pera desembarcar; exigint una certa cantitat en metalic o tenir algú de familia que respongui d'ell y 's cuidi d'anarlo a buscar al punt aont queda detingut.

Dia 3.—Tot lo qu'es excés de calor durant el dia, aquí a l'Havana, se converteix en gran humitat a la nit, una humitat freda, perjudicial, que pot donar el reuma a qualsevol.

Esperèm la conexió del correu de Santander pera sortir nosaltres.

Hem vist al «Maine», que doná motiu a la guerra. Hi ha un motoret que va extraient l'aigua dels camarots, y's divisen molt bé els canons de gros calibre.

Dia 4.—Avui contemplèm als tiburons com van cercant les engrunes del pa y demés residus que van caient a l'aigua. Aquesta gran badia está poblada d'aquests individus, y sobre tot, se diu que n'hi ha un gran criader a l'entrada del Morro.

Fins ben aprop de les seis no ha pitat la sirena pera deixar ja la badia.

Desde coberta fem voleiar els mocadors despedintnos de la capital de la patria d'en Maceo.

Dia 5.—Avui, al saludarnos ab els nous viatgers que pujaren ahir, hem vist ab agradable sorpresa de que tots eren catalans, exceptuant a una familia cubana.

Ens dirigim a Port-Llimó, haventhi unes quatre singladures (*) desde l'Havana.

Dia 6.—Avui per ser diada de Reis, ens hem vist obsequiats ab tant mala mar, que no obstant y portar vintisset dies de navegació, tots ens havem marejat de nou, y mes fort que cap vegada.

Bonic ha sigut el regal de Reis, sens haver posat la sabateta al balcó...

Dia 7.—

Dia 8.—A la 1 de la matinada hem arribat a Port-Limó (Costa-Rica). La costa que veiem es verdaderament rica y exuberant de vegetació. Les negres vesteixen ab coloraines y porten totes uns capells de palla amples, y venen a vendrens taronjes. De aquí a la Capital (San Josep), hi há unes set hores de tren, y está situada a bastanta altura del mar, cap a unes montanyes que 's venen darrera de la gran costa, abundant en arbusts.

Una volior de boniques aurenets han vingut a saludarnos.

Ens hem dirigit cap a Colón a les 10 de la nit.

Dia 9.—L'arribada a Colón (Panamá) ha sigut al mitj-dia. Es port de molt tràfec, y l'entrada de vapors es respectable tots els dies. An aquí deixèm el «Legazpi», pera seguir, de aquí a pocs dies, cap al Callao.

Hem visitat els carrers de Colón, tots iguals, ab les cases de fusta, uniformes y de dos pisos quiscuna, y en cada portalada hi ha un establiment de begudes, abundant la gent del *hampa*.

Els carrers son molt plans y ben cuidats, les aceres ben asfaltades; l'iluminació es elèctrica y abundant.

Dia 10.—Colón conta uns 20,000 habitants, y tot el gran tràfec que té, ho deu a la seva situació, per ser el lloc de conexió ab Panamá, pera atravessar l'Istme.

Aquí la gent son po'íglotes, tant els grans com els petits, ja que tots parlen ab perfecció l'anglès, qu'es el idioma corrent, y el francès; molts entenen y parlen el castellà, l'italià y quelcun llenguatje més, però 'ls quin dominen son els dos primers.

La major part de negocis están explotats pels xinos, constituint la colonia mes nombrosa. Hi han grans y magnífics basars.

Dia 11.—Avui he visitat l'Esglesia católica fundada per un capellà alemany, qu'ha recorregut molta part d'Europa y d'América Septentrional. Aquesta nit, la banda municipal de Colón, ha donat un concert en el Park, que encar que petit, es magnífic, pel seu bon cuidado y netedat.

LLUIS G. FÀBREGA Y AMAT

(Continuará).

(*) Una singladura consta de 24 hores y es la midajab que contenen les distancies els mariners.